

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Krakowie

LKR.410.004.02.2023

Andrzej Mikuśkiewicz
Dyrektor
Szkoła Podstawowa nr 47 im. Stefana Czarnieckiego
w Krakowie
ul. Myśliwska 64, 30-718 Kraków

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/23/021 – Kształcenie dzieci cudzoziemców w polskich szkołach

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Szkoła Podstawowa nr 47 im. Stefana Czarnieckiego, ul. Myśliwska 64, 30-718 Kraków (<i>Szkoła</i>)
Kierownik jednostki kontrolowanej	Andrzej Mikuśkiewicz, Dyrektor Szkoły, od 1 września 2021 r. (<i>Dyrektor</i>) W okresie objętym kontrolą funkcję kierownika jednostki poprzednio pełniła Jolanta Klimowska, Dyrektor w okresie od 1 września 2016 r. do 31 sierpnia 2021 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	<ol style="list-style-type: none">1. Przyjmowanie dzieci cudzoziemców do szkoły.2. Warunki realizacji zadań dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych w stosunku do dzieci cudzoziemców.3. Nadzór pedagogiczny dyrektora szkoły nad zajęciami dla dzieci cudzoziemców.
Okres objęty kontrolą	Lata 2020-2023 (do 7 czerwca 2023 r.) wraz z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹ .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Krakowie
Kontroler	Małgorzata Kram, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKR/24/2023 z 10 marca 2023 r. (akta kontroli str.1-8)

¹ Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: *ustawa o NIK*.

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

W okresie objętym kontrolą Szkoła zapewniła uczniom cudzoziemcom właściwe warunki realizacji zadań dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych, w tym możliwość korzystania z dodatkowych zajęć z języka polskiego i zajęć wyrównawczych. Do pomocy uczniom zatrudniono asystentów międzykulturowych władających językiem ukraińskim. Uczniom cudzoziemcom udzielano niezbędnego wsparcia psychologiczno-pedagogicznego na zasadach, jakie dotyczyły wszystkich uczniów Szkoły. Programy nauczania oraz zasady oceniania realizowano na zasadach ogólnych, przy czym nauczyciele samodzielnie dostosowywali je w niezbędnym zakresie do potrzeb uczniów. Dodatkowe zajęcia z języka polskiego dla uczniów-uchodźców z Ukrainy, w okresie od 26 kwietnia do 24 czerwca 2022 r., zorganizowano w wymiarze dwóch zamiast sześciu godzin tygodniowo, co było niezgodne z wymogami § 11a ust. 1 rozporządzenia Ministra Edukacji i Nauki z dnia 21 marca 2022 r. w sprawie organizacji kształcenia, wychowania i opieki dzieci i młodzieży będących obywatelami Ukrainy³. Wynikało to z braku wystarczającej liczby kadry nauczycielskiej w Szkole.

Kwalifikacja uczniów z zagranicy do odpowiednich oddziałów ogólnodostępnych odbywała się na podstawie dokumentów określonych w przepisach rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 sierpnia 2017 r. w sprawie kształcenia osób niebędących obywatelami polskimi oraz osób będących obywatelami polskimi, które pobierały naukę w szkołach funkcjonujących w systemach oświaty innych państw⁴. Do oddziałów przygotowawczych na rok szkolny 2021/2022 uczniów nie kwalifikował zespół składający się z pedagoga szkolnego i dwóch nauczycieli, co stanowiło naruszenie § 16 ust. 1 ww. rozporządzenia.

Stwierdzona nieprawidłowość, dotycząca nieprzedłożenia organowi prowadzącemu do zatwierdzenia zmiany w arkuszu organizacji Szkoły na rok szkolny 2021/2022 w związku ze zorganizowaniem trzech oddziałów przygotowawczych, miała charakter formalny i nie wpłynęła negatywnie na warunki realizacji zadań dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych wobec uczniów z zagranicy. Szkoła posiadała przy tym pisemną zgodę organu prowadzącego na utworzenie ww. oddziałów.

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie oceniła sprawowany przez Dyrektora nadzór pedagogiczny nad zajęciami z udziałem dzieci cudzoziemców oraz dostosowanie, w związku z napływem dużej liczby uczniów z Ukrainy, programu profilaktyczno-wychowawczego w zakresie działań skierowanych do tych uczniów.

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej. W niniejszym wystąpieniu sformułowano ocenę opisową.

³ Dz. U. poz. 645, ze zm., dalej: *rozporządzenie w sprawie kształcenia dzieci i młodzieży będących obywatelami Ukrainy*.

⁴ Dz. U. z 2020 r. poz. 1283, ze zm., dalej: *rozporządzenie w sprawie kształcenia osób niebędących obywatelami polskimi*.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe⁵ kontrolowanej działalności

OBSZAR

Opis stanu faktycznego

1. Przyjmowanie dzieci cudzoziemców do szkoły

1.1. W okresie objętym kontrolą, tj. w latach szkolnych 2020/2021 – 2022/2023 w Szkole kształciło się⁶ odpowiednio 847, 861 i 968 uczniów ogółem, w tym 46, 46 i 167 uczniów cudzoziemców, co stanowiło w poszczególnych latach 5,4%, 5,3% i 17,3% ogólnej liczby uczniów. Wśród dzieci z zagranicy było odpowiednio: 26, 26 i 145 obywateli Ukrainy. W roku szkolnym 2022/2023 nastąpił trzyipółkrotny wzrost uczących się cudzoziemców w stosunku do roku szkolnego 2020/2021.

(akta kontroli str. 9-10)

Dyrektor Szkoły wyjaśnił, że przyrost liczby uczniów cudzoziemców nie wprowadził zmian w organizacji szkoły pod względem zmianowości, przy czym „dla oddziałów przygotowawczych ze względów organizacyjnych i lokalowych szkoły ustalono plan zajęć w godzinach popołudniowych”. (...) „napływ dzieci z Ukrainy miał pozytywny wpływ na rozwój interakcji międzykulturowych między uczniami. Stworzył (...) szanse na uwrażliwienie uczniów na potrzeby drugiego człowieka. W szkole (...) zorganizowano zbiórkę na rzecz nowych uczniów, którzy otrzymali przybory szkolne (...). Była przeprowadzona również zbiórka najbardziej potrzebnych rzeczy dla Ukrainy (...). W obu akcjach uczestniczyli z zaangażowaniem uczniowie szkoły. Napływ nowych uczniów nie spowodował spadku efektywności kształcenia. W wielu przypadkach uczniowie polscy pomagali kolegom z Ukrainy w pracy na lekcji”.

(akta kontroli str. 148, 150, 185, 187)

1.2. W latach 2020-2022, według stanu na 30 września, w Szkole funkcjonowało odpowiednio: 38, 38 i 39 oddziałów ogólnodostępnych, przy czym uczniowie z Ukrainy uczyli się odpowiednio w 7, 10 i 39 oddziałach ogólnodostępnych. W roku szkolnym 2021/2022 (od 20 kwietnia 2022 r.) zorganizowano trzy oddziały przygotowawcze dla klas I-III, IV-VI oraz VII-VIII. W roku szkolnym 2022/2023 w Szkole nie zorganizowano oddziałów przygotowawczych.

(akta kontroli str. 11, 216-258)

Dyrektor przedłożył organowi prowadzącemu do zatwierdzenia arkusze organizacji szkoły na objęte kontrolą lata szkolne w terminie określonym w § 17 ust. 7 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 lutego 2019 r. w sprawie szczegółowej organizacji publicznych szkół i publicznych przedszkoli⁷, a organ prowadzący zatwierdził je. Przed przedłożeniem arkuszy ww. organowi arkusze organizacyjne zostały pozytywnie zaopiniowane przez Radę Pedagogiczną i związki zawodowe.

Zorganizowanie trzech oddziałów przygotowawczych w roku szkolnym 2021/2022 nie zostało wprowadzone aneksami do arkuszy organizacji Szkoły, co zostało opisane w dalszej części wystąpienia w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości obszaru 2*.

(akta kontroli str. 160-162, 165)

1.3. W Szkole nie wprowadzono odrębnych procedur przyjęcia ucznia cudzoziemca do Szkoły. Ogólne zasady przyjmowania uczniów do Szkoły zostały ujęte w jej Statucie.

(akta kontroli str. 18, 147)

⁵ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁶ Wg stanu na 30 września.

⁷ Dz. U. poz. 502, ze zm.; dalej: rozporządzenie w sprawie organizacji publicznych szkół.

1.4. Analiza losowo wybranych 15 dokumentacji uczniów cudzoziemców, którzy podjęli naukę w Szkole w roku szkolnym 2022/2023, wykazała że:

- we wszystkich badanych przypadkach dostępne były odpowiednie dokumenty, o których mowa w § 2 pkt 3 rozporządzenia w sprawie kształcenia osób niebędących obywatelami polskim, tj. świadectwo, zaświadczenie lub inny dokument stwierdzający ukończenie szkoły lub kolejnego etapu edukacji za granicą albo pisemne oświadczenie dotyczące sumy lat nauki szkolnej ucznia, złożone przez rodzica ucznia lub inną osobę sprawującą opiekę nad uczniem; ewentualnie dziecko zostało zapisane do I klasy,
- w żadnej dokumentacji nie było potwierdzenia przeprowadzenia z uczniem rozmowy kwalifikacyjnej na etapie rekrutacji.

W Szkole zorganizowano trzy oddziały przygotowawcze, do których przyjęto uczniów z Ukrainy, odpowiednio: 23, 18 i 16 osób, mimo że Dyrektor nie powołał zespołu kwalifikującego uczniów cudzoziemców do oddziałów przygotowawczych w roku szkolnym 2021/2022, co zostało opisane w dalszej części wystąpienia w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

Dyrektor wyjaśnił, że rekrutacja uczniów prowadzona była przez Sekretarz Szkoły na podstawie ustnego polecenia Dyrektora.

(akta kontroli str. 25-28, 153-159)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

Dyrektor nie powołał zespołu kwalifikującego uczniów cudzoziemców do oddziałów przygotowawczych w roku szkolnym 2021/2022, do czego zobowiązywał § 16 ust. 1 rozporządzenia w sprawie kształcenia osób niebędących obywatelami polskimi. Uczniowie zostali przyjęci do oddziałów przygotowawczych na podstawie wniosków, przedłożonych świadectw, zaświadczeń lub złożonych przez rodziców/opiekunów oświadczeń przyjętych przez przeprowadzającą rekrutację (na ustne polecenie Dyrektora) Sekretarz Szkoły.

Dyrektor wyjaśnił, że formalnie „zespół kwalifikacyjny nie został w szkole powołany (...). W krótkim czasie do szkoły dotarła duża liczba uchodźców wojennych. (...) Nadmiar obowiązków w tak krótkim czasie spowodował, że nie udało nam się spełnić wymagań formalnych dotyczących powołania zespołu kwalifikującego uczniów. (...) Decyzję o zakwalifikowaniu do oddziału przygotowawczego podjął dyrektor szkoły (...) w oparciu o opinię rodziców i zgodę wyrażoną na piśmie w przygotowanym do tego formularzu. (...)”.

(akta kontroli str. 160, 162, 168-169, 171, 173, 176)

OCENA CZĄSTKOWA

Uczniów cudzoziemców przyjmowano do Szkoły na podstawie odpowiednich dokumentów, określonych w § 2 ust. 3 rozporządzenia w sprawie kształcenia osób niebędących obywatelami polskimi.

Dzieciom zza granicy, których znajomość języka polskiego nie była wystarczająca do podjęcia nauki w oddziale ogólnodostępnym, Szkoła zapewniła naukę w oddziałach przygotowawczych. Rekrutacja uczniów do tych oddziałów w roku szkolnym 2021/2022 nie została jednak przeprowadzona przez zespół kwalifikujący, co naruszało § 16 ust. 1 ww. rozporządzenia.

W Szkole nie przyjęto odrębnych procedur przyjmowania uczniów cudzoziemców do szkoły oraz włączania ich do społeczności szkolnej.

2. Warunki realizacji zadań dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych w stosunku do dzieci cudzoziemców

Opis stanu faktycznego

2.1. Wydatki związane z kształceniem uczniów cudzoziemców w 2020 r. wyniosły 28,7 tys. zł, w 2021 r. 20,8 tys. zł, w 2022 r. wzrosły do 45,5 tys. zł, a na 2023 r. takich wydatków nie zaplanowano.

W latach 2020-2022 wydatkowano odpowiednio 20,9 tys. zł, 19,4 tys. zł i 19,2 tys. zł na prowadzenie zajęć dodatkowych z języka polskiego, a na ich prowadzenie w 2023 r. zaplanowano 126,7 tys. zł.

W latach 2020-2022 nie poniesiono wydatków na prowadzenie dodatkowych zajęć wyrównawczych z przedmiotów obowiązkowych i nie zaplanowano takich wydatków na 2023 r.

Jedynie w 2022 r. wydatkowano środki na prowadzenie zajęć edukacyjnych w oddziale przygotowawczym; było to 12,1 tys. zł.

Wydatki na prowadzenie zajęć z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej dla uczniów cudzoziemców wyniosły w 2021 r. 1,4 tys. zł i w 2022 r. 12,0 tys. zł, a na dofinansowanie doskonalenia zawodowego nauczycieli dotyczącego pracy z uczniami zza granicy w 2022 r. wydatkowano 2,2 tys. zł.

Ponadto w 2022 r. poniesiono wydatki na wynagrodzenie asystentów międzykulturowych w kwocie 130,1 tys. zł (w ramach Funduszu Pomocy). W ramach tego funduszu na 2023 r. zaplanowano 80,0 tys. zł na zakup pomocy naukowych i wyposażenia.

(akta kontroli str. 12, 29-38, 174, 316)

2.2. Na próbie 10% (15) uczniów cudzoziemców przyjętych do Szkoły w trakcie roku szkolnego 2021/2022 (148), tj. po 30 września, oraz 10% (9) uczniów wykreślonych z listy uczniów w trakcie ww. roku (91) ustalono, że:

- 1) w terminie określonym w art. 30 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o systemie informacji oświatowej⁸ Szkoła wprowadzała do szkolnej bazy SIO dane identyfikacyjne ucznia cudzoziemca przyjętego (14 uczniów) lub wykreślonego (dziewięcioro uczniów). W jednym przypadku uczeń został wpisany do SIO dwa dni wcześniej niż został przyjęty do Szkoły (data wpisu do Księgi uczniów);
- 2) uczniowie korzystający z dodatkowej bezpłatnej nauki języka polskiego zostali ujęci w szkolnym SIO w danych dziedzinowych.

(akta kontroli str. 40)

Dyrektor wyjaśnił, że w przypadku ucznia wpisanego wcześniej do bazy SIO niż do Księgi uczniów został on wstępnie zgłoszony przez rodzica i Sekretarz Szkoły, aby nie przeoczyć wpisu, dokonała go na podstawie pierwszych przyniesionych dokumentów. Do Księgi uczniów wpis został dokonany dwa dni później po uzupełnieniu dokumentacji.

(akta kontroli str. 197-198)

2.3. Nauczyciele korzystali ze standardowych programów nauczania języka polskiego oraz innych przedmiotów obowiązkowych przyjętych do Szkolnego Zestawu Programów Nauczania i przygotowanych przez wydawnictwa⁹. Z informacji pozyskanych od nauczycieli prowadzących zajęcia w roku szkolnym 2022/2023

⁸ Dz.U. z 2022 r. poz. 2597; dalej: ustawa o SIO.

⁹ Wyjątek stanowił program nauczania przedmiotu informatyka, którego autorem był nauczyciel Szkoły.

z języka polskiego, matematyki, historii, geografii i biologii¹⁰ wynikało, że samodzielnie opracowali dostosowanie programu do potrzeb uczniów cudzoziemców. Wszyscy wskazali, że dostosowanie dotyczyło metod form pracy z uczniem lub organizacji nauczania oraz liczby zadań do wykonania w określonym czasie lub wydłużenia czasu pracy.

Każdy z nauczycieli, którzy udzielili informacji, dokonywał diagnozy potrzeb i możliwości uczniów cudzoziemców w celu dostosowania realizowanych przez siebie programów nauczania, gdy uznał, że jest taka potrzeba, a dwoje nauczycieli wskazało, że dokonuje ww. diagnozy zawsze, gdy rozpoczyna pracę z nowym uczniem.

(akta kontroli str. 23-24, 461-644)

2.4. W dniu 14 marca 2022 r. Dyrektor wystąpił do organu prowadzącego o zgodę na utworzenie trzech oddziałów przygotowawczych w związku z przybyciem do Szkoły „48 dzieci, które nie znają języka polskiego”. Następnego dnia uzyskano zgodę na otwarcie trzech oddziałów przygotowawczych na poziomie klas: I-III, IV-VI i VII-VIII „w okresie do 24 czerwca 2022 r.”

(akta kontroli str. 165-166, 221, 236, 251)

W roku szkolnym 2021/2022 na realizację obowiązkowych zajęć edukacyjnych w oddziałach przygotowawczych przeznaczono odpowiednio¹¹: od 8 do 20 godzin tygodniowo w klasach I-III, od 10 do 23 godzin tygodniowo w klasach IV-VI oraz od 10 do 25 godzin tygodniowo w klasach VII-VIII sporządzając tygodniowy plan zajęć na każdy tydzień odrębnie.

Nauka języka polskiego w oddziałach była prowadzona odpowiednio średnio w wymiarze godzin: 6,1; 5,4 oraz 4,3 godzin tygodniowo. Liczba uczniów w oddziałach przygotowawczych wynosiła odpowiednio: 23, 18 i 16 uczniów.

(akta kontroli str. 105-109, 216-258)

W oddziałach przygotowawczych realizowano programy nauczania języka polskiego przyjęte do szkolnego zestawu programów nauczania przez Radę Pedagogiczną 28 sierpnia 2020 r. oraz 29 sierpnia 2022 r. Był to program nauczania języka polskiego „Między nami” przygotowany przez Gdańskie Wydawnictwo Oświatowe. Jak wyjaśnił Dyrektor, *nauczanie języka polskiego (...) odbywało się w oparciu o program nauczania języka polskiego jako drugiego autorstwa Małgorzaty Pamuły-Behrens (...).*

(akta kontroli str. 58-94, 173-174, 190, 645-670)

W Szkole od marca 2022 r. korzystano ze wspomagania uczniów cudzoziemców przez osobę władającą językiem ukraińskim (pomoc nauczyciela-asystent międzykulturowy). Kolejną taką osobę zatrudniono w kwietniu 2022 r. Organ prowadzący wydał zgodę na zatrudnienie dwóch asystentów 15 marca 2022 r., przy czym Dyrektor wnioskował o zgodę na zatrudnienie trojga takich pracowników.

(akta kontroli str. 29-32, 106, 163-164, 189)

2.5. W roku szkolnym 2021/2022 żadnemu uczniowi uczęszczającemu do oddziału przygotowawczego nie skrócono ani nie wydłużono nauki w tym oddziale.

(akta kontroli str. 118)

¹⁰ Informacje pozyskano w formie wypełnionych kwestionariuszy przygotowanych na potrzeby niniejszej kontroli NIK od nauczycieli prowadzących wskazane zajęcia dla uczniów cudzoziemców – łącznie sześciu nauczycieli.

¹¹ Średnio tygodniowo realizowano odpowiednio 16 godz. w klasach I-III, 17,5 godz. w klasach IV-VI oraz 19 godz. w klasach VII-VIII.

2.6. Żaden z uczniów oddziałów przygotowawczych nie podlegał klasyfikacji rocznej na koniec roku szkolnego 2021/2022, natomiast Rada Pedagogiczna¹² przyjęła uchwałę, w której uwzględniono opis osiągnięć edukacyjnych uczniów w zakresie umiejętności posługiwania się językiem polskim i wskazano grupy uczniów, które deklarują kontynuowanie nauki w innej szkole. Wszystkim ww. uczniom – jak oświadczył Dyrektor, Sekretarz Szkoły i wychowawcy oddziałów przygotowawczych – wystawiono zaświadczenia, o których mowa w § 6b ust. 2 rozporządzenia w sprawie kształcenia dzieci i młodzieży z Ukrainy. Szkoła nie dysponowała kopiami wystawionych zaświadczeń ani potwierdzeniami ich odbioru.

Dyrektor wyjaśnił, że w dokumentacji Szkoły przechowywane są zaświadczenia o uczęszczaniu dziecka cudzoziemca do Szkoły i kopie świadectw z klas VIII. „Nie mieliśmy przypadku konieczności wystawienia duplikatu, w takim przypadku posiłkowalibyśmy się zapisami w dziennikach lekcyjnych i notatkami wychowawców”.

(akta kontroli str. 75-79, 171-173, 177-183, 197)

2.7. W kontrolowanym okresie w Szkole zorganizowano dodatkowe zajęcia lekcyjne z języka polskiego, realizowane w grupach.

Dodatkowe zajęcia z języka polskiego zostały zaplanowane w arkuszu organizacyjnym przedłożonym do organu prowadzącego 14 września 2022 r., a uruchomiono je 24 października 2022 r. W latach szkolnych 2020/2021 – 2021/2022 zajęcia te odbywały się w wymiarze 2 godzin tygodniowo dla łącznie 46 uczniów, w tym 26 z Ukrainy. W roku szkolnym 2022/2023 zajęcia zorganizowano w wymiarze 6 godzin tygodniowo dla 56 uczniów w sześciu grupach. W ww. zajęciach uczestniczyli wyłącznie uczniowie z Ukrainy.

W roku szkolnym 2021/2022 nie zwiększono wymiaru dodatkowych zajęć z języka polskiego dla uczniów-uchodźców z Ukrainy do co najmniej 6 godzin tygodniowo, do czego zobowiązywał § 11a ust. 1 rozporządzenia w sprawie kształcenia dzieci i młodzieży z Ukrainy. Kwestię tę szczegółowo opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 116-117)

2.8. W latach szkolnych 2020/2021 – 2022/2023 (do 7 czerwca 2023 r.) liczba uczniów cudzoziemców, którzy byli objęci różnymi formami pomocy psychologiczno-pedagogicznej, wyniosła odpowiednio 82, 117 i 176. Z przedstawionych przez Szkołę danych wynikało, że najczęściej stosowanymi formami wsparcia były zajęcia rozwijające uzdolnienia oraz warsztaty, a także zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze z przedmiotu. Ponadto realizowano zajęcia związane z wyborem kierunku kształcenia i zawodu, porady i konsultacje oraz zajęcia specjalistyczne.

(akta kontroli str. 13)

Z informacji uzyskanych od nauczycieli – wychowawców oddziałów¹³, w których uczyli się uczniowie cudzoziemcy, wynikało m.in., że:

- wszyscy uczniowie cudzoziemcy byli objęci pomocą psychologiczno-pedagogiczną,
- w Szkole rozpoznano indywidualne potrzeby rozwojowe i edukacyjne wszystkich uczniów cudzoziemskich, ich możliwości psychofizyczne i czynniki środowiskowe wpływające na ich funkcjonowanie.

(akta kontroli str. 461-644)

¹² Uchwała Rady Pedagogicznej z 21 czerwca 2022 r.

¹³ Informacje pozyskano w formie wypełnionych kwestionariuszy przygotowanych na potrzeby niniejszej kontroli NIK od nauczycieli będących wychowawcami klas, w których uczyli się uczniowie cudzoziemcy – łącznie 32 spośród 39 nauczycieli.

Z analizy wybranej dokumentacji dotyczącej 20 uczniów cudzoziemców przyjętych do Szkoły w roku szkolnym 2022/2023 wynikało, że nie udokumentowano objęcia ich rozpoznaniem (diagnozą). W przypadku dwóch uczniów stwierdzono, że wychowawca sporządził dla nich „Informację o potrzebie objęcia ucznia pomocą psychologiczno-pedagogiczną w roku szkolnym 2022/2023”.

Psycholog szkolny wyjaśniła, że diagnoza była realizowana na początku każdego roku szkolnego (wrzesień) lub w ciągu dwóch tygodni od przybycia nowego ucznia i prowadzono ją w formie rozmowy z wychowawcami klas z udziałem zarówno pedagoga, jak i psychologa pod kątem przygotowania wniosku do Dyrektora w sprawie udzielenia pomocy psychologiczno-pedagogicznej w Szkole. W przypadku przedmiotowych 20 uczniów nie zostali oni wytypowani do form pomocy udzielanych bezpośrednio przez pedagoga lub psychologa szkolnego. Ponadto psycholog podała, że rozpoznawanie indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych i środowiskowych uczniów cudzoziemców podejmowali wychowawcy klas, konsultując ewentualne problemy z psychologiem i pedagogiem. *W przypadku konieczności wdrożenia adekwatnych form pomocy poza Szkołą taki uczeń znajdowałby się pod moją opieką. Na dzień dzisiejszy żaden z 20 uczniów nie został zgłoszony jako wymagający dodatkowych działań.*

(akta kontroli str. 110-115, 192-196)

Dyrektor wyjaśnił, że diagnoza była prowadzona w formie *ustnych konsultacji, a w przypadkach wymagających podjęcia działań wychowawcy, a potem pedagog i psycholog sporządziliby taką dokumentację. Uczniowie cudzoziemcy są traktowani tak, jak pozostali uczniowie i w dokumentacji Szkoły znajdują się zapisy dotyczące innych uczniów (spoza puli dobranej do próby).*

(akta kontroli str. 198)

2.9. W Szkole nie przyjęto oddzielnych uregulowań w zakresie zasad oceniania osiągnięć edukacyjnych uczniów cudzoziemców. W kwestionariuszach wypełnionych przez sześciu nauczycieli prowadzących zajęcia z języka polskiego, matematyki, historii, geografii i biologii wskazali oni, że dostosowanie do potrzeb uczniów cudzoziemców dotyczyło: „Sposobów oceniania” – w opinii czterech osób; „Różnicowania stopnia trudności zadań” – w opinii pięciu osób oraz „Sprawdzania wiedzy w określonej formie” – w opinii czterech osób.

(akta kontroli str. 461-644)

Dyrektor wyjaśnił, że Szkoła ma długoletnie doświadczenie w kształceniu uczniów cudzoziemców, a indywidualne dostosowanie wymagań należy do kadry nauczycielskiej, która ma odpowiednie kompetencje i wieloletnie doświadczenie w kształceniu uczniów, w tym uczniów cudzoziemców, którzy znajdują się w każdym oddziale klasowym Szkoły.

(akta kontroli str. 18, 173-174, 198-199, 461-644)

2.10. Do egzaminu zewnętrznego (ósmoklasisty) w roku szkolnym 2021/2022 Szkoła zgłosiła 87 uczniów, w tym 20 cudzoziemców. Wszyscy zgłoszeni uczniowie cudzoziemcy, w tym troje z Ukrainy, przystąpili do egzaminu, korzystając zarówno z dostosowania formy egzaminu, jak i warunków jego zdawania, za zgodą Rady Pedagogicznej.

W kolejnym roku szkolnym Szkoła zgłosiła do egzaminu zewnętrznego 21 uczniów cudzoziemców, w tym 15 z Ukrainy, wszystkich z dostosowaniem warunków zdawania i formy egzaminu, na co zgodę wyraziła Rada Pedagogiczna.

(akta kontroli str. 19)

2.11. W latach szkolnych 2020/2021-2022/2023 (do 5 maja 2023 r.) żadna placówka dyplomatyczna lub konsularna kraju pochodzenia uczniów cudzoziemców, działająca na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, ani żadne stowarzyszenie kulturalno-oświatowe danej narodowości nie występowało do Dyrektora o organizację w Szkole zajęć z języka i kultury kraju pochodzenia uczniów.

(akta kontroli str. 148, 151)

2.12. W Szkole zatrudniono osoby na stanowisku pomoc nauczyciela - asystent międzykulturowy w wymiarze pełnego etatu na okres:

- od 21 marca do 24 czerwca 2022 r. – 1 osoba,
- od 4 kwietnia do 24 czerwca 2022 r. – 1 osoba,
- od 19 września 2022 r. do 23 czerwca 2023 r. – 3 osoby.

W przydzielonym zakresie czynności wskazano m.in. wspieranie „dziecka migranckiego” w adaptacji w nowym otoczeniu, pomoc w tłumaczeniu z języka polskiego na język ojczysty dziecka i jego rodziny (oraz odwrotnie), a także wspieranie w rozwiązywaniu konfliktów związanych z różnicami kulturowymi, religijnymi, itp. Zatrudnione osoby posługiwały się językiem ukraińskim.

(akta kontroli str. 29-38)

Do Szkoły, wg stanu na 30 września, uczęszczali uczniowie cudzoziemcy z następujących krajów:

- 1) w roku szkolnym 2020/2021 – 26 uczniów z Ukrainy, dziewięcioro z Wietnamu, troje z Rosji, troje z Białorusi, dwoje z Turcji, dwoje z Meksyku i jeden z Czech;
- 2) w roku szkolnym 2021/2022 – 26 uczniów z Ukrainy, sześcioro z Wietnamu, czworo z Rosji, troje z Białorusi, dwoje z Turcji, dwoje z Meksyku, dwoje z Bułgarii i jeden z Czech,
- 3) w roku szkolnym 2022/2023 – 145 uczniów z Ukrainy, 10 z Wietnamu, pięcioro z Białorusi, troje z Rosji, dwoje z Turcji i dwoje z Meksyku.

(akta kontroli str. 15)

2.13. W kontrolowanym okresie zorganizowano jedno szkolenie dla grona pedagogicznego pod nazwą: „Uczeń z innego kręgu kulturowego”, dotyczące pracy z uczniem cudzoziemcem. Ponadto w 2021 r. pięć osób uczestniczyło w szkoleniu z podstaw języka ukraińskiego, a jedna w szkoleniu „Diagnoza i terapia logopedyczna dziecka dwujęzycznego”.

(akta kontroli str. 14)

W kwestionariuszu wypełnionym przez 53 nauczycieli wskazano m.in., że uczestniczyli oni w szkoleniach online/kursach e-learningowych (28 osób), ale organizowali je samodzielnie (34 osoby); zgłaszanie potrzeby szkoleń wskazało dziewięć osób, a 33 zaprzeczyły, aby takie wnioski składano, ponadto 11 osób nie udzieliło odpowiedzi na to pytanie.

(akta kontroli str. 461-644)

Dyrektor wyjaśnił, że było to szkolenie online pn. „Uczeń z innego kręgu kulturowego”, w którym uczestniczyło ok. 60 osób. W jego trakcie m.in. przedstawiono przykłady konkretnych działań/schematów w przypadku zdiagnozowanych problemów (np. traumy wojennej lub problemów z komunikacją). Ponadto podał, że w planie finansowym Szkoły przewidziano środki na szkolenia i w ramach tej puli była możliwość dofinansowania do wysokości 50% kosztów szkolenia zainteresowanym nauczycielom. Dotychczas nie otrzymał wniosków dotyczących szkoleń związanych z kształceniem uczniów cudzoziemców, a nauczyciele szkolili się na bieżąco

w zakresie podnoszenia kwalifikacji pedagogiczno-dydaktycznych, co było wykorzystywane na rzecz wszystkich uczniów.

(akta kontroli str. 190-191)

2.14. Wśród 53 osób, które wypełniły ankiety, 33 wskazało, że korzystało z pomocy dydaktycznych (naukowych, itp.) ale organizowało je samodzielnie; 22 osoby wskazały, że korzystają z pomocy dydaktycznych zakupionych przez Szkołę, ale nie odnieśli się, czy są wystarczające do pracy z uczniem cudzoziemcem. Ponadto dwie osoby wskazały, że nie korzystają z pomocy dydaktycznych dostępnych w Szkole, ponieważ nie zapewniono pomocy dydaktycznych do pracy z uczniem cudzoziemcem.

(akta kontroli str. 461-644)

Dyrektor wyjaśnił, że „Szkoła dysponuje nowoczesnymi środkami dydaktycznymi, które zapewniają właściwe prowadzenie zajęć edukacyjnych. Co roku, we wrześniu i październiku, dokupowane są nowe pomoce. W bieżącym roku szkolnym pozyskaliśmy z Rady Dzielnicy XIII oraz UNICEFU środki na zakup odpowiednio 6 i 3 zestawów komputerowych. Złożyliśmy również w bieżącym roku wniosek o zakup dodatkowych komputerów oraz ławek i krzesełek z Funduszu Pomocy Ukrainie w łącznej kwocie 80 000 zł”.

(akta kontroli str.172, 174)

Dyrektor wyjaśnił, że Szkoła dysponowała „bogatą bazą środków dydaktycznych, których zakupów dokonujemy na początku roku szkolnego przeznaczając je dla uczniów bez rozgraniczania na uczniów cudzoziemców. Wykazane środki finansowe przeznaczone na kształcenie uczniów cudzoziemców w całości dotyczyły wynagrodzenia asystentów międzykulturowych. Wydatków na pomoce dydaktyczne dla całej Szkoły nie uwzględniono w wykazie dla uczniów cudzoziemców, którzy korzystają z całej dostępnej infrastruktury na równi z pozostałymi uczniami”.

(akta kontroli str. 189-190)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Po uzyskaniu zgody na utworzenie trzech oddziałów przygotowawczych nie wprowadzono do arkusza organizacji Szkoły na rok szkolny 2021/2022 stosownej zmiany w formie aneksu i nie uzyskano zatwierdzenia tej zmiany przez organ prowadzący, co było niezgodne z § 17 ust. 12 rozporządzenia w sprawie organizacji publicznych szkół.

(akta kontroli str.160-167,)

Dyrektor wyjaśnił, że aneks nie został sporządzony na rok szkolny 2021/22 ze względu na dynamikę procesów związanych z dopływem do szkoły uchodźców wojennych i związanych z nim obciążeniem pracowników szkoły dodatkowymi obowiązkami.

(akta kontroli str.185-187)

2. W roku szkolnym 2021/2022 (od 26 kwietnia do 24 czerwca 2022 r.) zajęcia dodatkowe z języka polskiego organizowano dla uczniów-uchodźców z Ukrainy w wymiarze 2 zamiast 6 godzin lekcyjnych tygodniowo, co było niezgodne z § 11a ust. 1 rozporządzenia w sprawie kształcenia dzieci i młodzieży z Ukrainy. Zajęcia takie zostały uruchomione 24 października 2022 r.

(akta kontroli str. 40, 116, 216-258)

Dyrektor wyjaśnił, że w roku szkolnym 2021/2022 dodatkowych zajęć z języka polskiego w wymiarze 6 godzin nie udało się uruchomić z uwagi na brak nauczycieli

chętnych do podjęcia współpracy. Ogłoszenia o wakatach zamieszczono na stronie Kuratorium Oświaty w Krakowie, ale dwie osoby, które zgłosiły swoją kandydaturę, nie zdecydowały się na podjęcie pracy.

(akta kontroli str. 148, 150)

OCENA CZĄSTKOWA

W Szkole prawidłowo zorganizowano zajęcia w oddziałach przygotowawczych, w których jednocześnie uczyło się nie więcej niż 25 uczniów. Dyrektor zapewnił uczniom z zagranicy pomoc nauczyciela-asystenta międzykulturowego (osoby władające językiem ukraińskim i polskim), możliwość korzystania z zajęć wyrównawczych oraz dodatkowych zajęć z języka polskiego. Nieprawidłowy był natomiast wymiar dodatkowych godzin języka polskiego dla uczniów-uchodźców z Ukrainy w okresie od 26 kwietnia do 24 czerwca 2022 r.

Żaden z uczniów oddziałów przygotowawczych nie podlegał klasyfikacji rocznej. Wszyscy otrzymali zaświadczenia, potwierdzające udział w zajęciach. Stwierdzona nieprawidłowość, dotycząca niewprowadzenia do arkusza organizacji Szkoły na rok szkolny 2021/2022 zmiany w zakresie zorganizowania oddziałów przygotowawczych, miała charakter formalny i nie wpłynęła negatywnie na realizację zadań dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych w stosunku do dzieci cudzoziemców.

Uczniom cudzoziemcom udzielano wsparcia psychologiczno-pedagogicznego, w szczególności dokonywano diagnozy ich indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych i środowiskowych, choć kontrola wykazała brak dokumentowania takich działań. Programy nauczania z języka polskiego i innych przedmiotów, jak również zasady oceniania, zostały dostosowane do potrzeb i możliwości uczniów cudzoziemców poprzez działania nauczycieli. Udział uczniów cudzoziemców w egzaminach zewnętrznych był przez Szkołę odpowiednio wspomagany.

OBSZAR

3. Nadzór pedagogiczny dyrektora szkoły nad zajęciami dla uczniów cudzoziemców

Opis stanu faktycznego

Plany nadzoru pedagogicznego nie obejmowały zadań realizowanych wyłącznie w stosunku do uczniów cudzoziemców. Na rok szkolny 2020/2021 zaplanowano kontrole 10 aspektów (m.in. rytmiczność realizacji podstawy programowej, prowadzenia dziennika elektronicznego, wyników pomiaru dydaktycznego; przestrzeganie zapisów statutu szkoły dotyczącego wewnątrzszkolnego oceniania; poprawność prowadzenia działań w zakresie udzielania uczniom pomocy psychologiczno-pedagogicznej, itp.). Na lata szkolne 2021/2022 i 2022/2023 zaplanowano kontrole ośmiu aspektów (przestrzeganie zapisów statutu szkoły dotyczącego wewnątrzszkolnego oceniania, rytmiczność realizacji podstawy programowej, wspomaganie wychowawczej roli rodziny, efektywność udzielonej dzieciom pomocy psychologiczno-pedagogicznej, dyscyplina pracy nauczycieli; kontrola prowadzenia dziennika elektronicznego, kontrola wyników pomiaru dydaktycznego).

(akta kontroli str. 42-57)

Dyrektor sporządzał plan i realizował obserwacje zajęć szkolnych bez podziału na obserwacje tych, w których uczestniczyli uczniowie cudzoziemcy. W planach nadzoru pedagogicznego nie wyodrębniano wniosków wynikających z realizacji nadzoru pedagogicznego w zakresie problematyki kształcenia uczniów cudzoziemców. Nie zaplanowano obserwacji w oddziałach przygotowawczych zorganizowanych

w kwietniu 2022 r. (plan nadzoru pedagogicznego został przyjęty przez Radę Pedagogiczną 15 września 2021 r.)

(akta kontroli str. 42-57, 118-123, 200-215)

Dyrektor wyjaśnił, że do Szkoły „od wielu lat uczęszczają uczniowie cudzoziemcy i są częścią społeczności uczniowskiej, nadzór pedagogiczny był zaplanowany i realizowany dla uczniów Szkoły bez podziału na uczniów cudzoziemców”. Odpowiadając na pytanie, dlaczego w planach nadzoru pedagogicznego nie pojawiły się wnioski w zakresie problematyki kształcenia uczniów cudzoziemców, Dyrektor wyjaśnił, że „do tej pory nauczyciele nie zgłaszali problemów dotyczących kształcenia cudzoziemców, które przekraczałyby ich kompetencje i umiejętności realizowane w odniesieniu do wszystkich uczniów”.

(akta kontroli str. 189-191)

W okresie objętym kontrolą w Szkole nie były prowadzone kontrole dotyczące uczniów cudzoziemców. Kuratorium Oświaty w Krakowie kontrolowało Szkołę w innym zakresie (sprawa indywidualna ucznia obywatela polskiego w 2021r oraz w styczniu 2023 tzw. „przeгляд bieżący, dzieci z obwodu i umowy najmu”).

(akta kontroli str. 16-17, 118-119)

W Szkole program profilaktyczno-wychowawczy został zmodyfikowany na rok szkolny 2022/2023. Odnotowano w nim, że modyfikację przygotowano w oparciu o przeprowadzoną diagnozę potrzeb i problemów występujących w społeczności szkolnej, spostrzeżeń i uwag nauczycieli, rodziców, obserwacji dzieci oraz kierunków priorytetowych wyznaczonych przez MEN na rok szkolny 2022/2023. W dokumencie wskazano, że niezwykle ważne jest udzielanie wsparcia dzieciom i ich rodzicom/opiekunom przybywającym z ogarniętej wojną Ukrainy. Konieczne jest zapewnienie tym dzieciom wsparcia psychologiczno-pedagogicznego na terenie Szkoły poprzez zatrudnienie asystentów międzykulturowych, którzy przyczyniają się do zapewnienia dzieciom poczucia bezpieczeństwa w nowym środowisku.

(akta kontroli str. 288, 259-314)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie nadzór pedagogiczny Dyrektora nad zajęciami dla dzieci cudzoziemców. Dyrektor w okresie kontrolowanym przeprowadzał obserwacje zajęć, w tym w oddziałach, do których uczęszczali uczniowie cudzoziemcy. W okresie objętym kontrolą w sytuacji przyjmowania do Szkoły większej liczby dzieci z Ukrainy, na rok szkolny 2022/2023 zmodyfikowano szkolny program wychowawczo-profilaktyczny i zamieszczono w nim zapis o konieczności uwzględnienia potrzeb uczniów z Ukrainy.

IV. Uwagi i wnioski

Uwagi Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag.

Wnioski W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące uwagi i wnioski:

1. Powoływanie zespołu kwalifikującego uczniów do oddziału przygotowawczego w przypadku tworzenia takiego oddziału w Szkole.
2. Przekazywanie zmian w arkuszu organizacji Szkoły do zatwierdzenia przez organ prowadzący szkołę.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Krakowie. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Kraków, lipca 2023 r.

Kontroler
Małgorzata Kram

Specjalista k.p.

podpis